

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 22

Засновано у 2015 році

Рівне – 2025

УДК 37 : 005.591.61 -66

ББК 74.200

Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип.22. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, К. М. Павелків, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2025. 364 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкілля і завершуючи вищою школою.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, проректор з інноваційної діяльності і міжнародного співробітництва Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Павелків Катерина Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena (Андрощук І. М.), доктор габілітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогіки Академії педагогіки спеціальної імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Gluchman Vasil, PhD, професор філософії та етики факультету мистецтв Пряшівського університету (Словаччина);

Грицай Н. Б., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету харчових технологій, Українська наукова діаспора у Франції (Франція-Україна);

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Pelek Yurii, доктор габілітований, професор, професор кафедри досліджень школи і медіа факультету педагогіки і філософії Жешувського університету (Республіка Польща);

Pobirchenko Natalia (Побірченко Н. С.), доктор габілітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніці (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габілітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Sirojć Zdzisław (Сіройц Здзіслав), доктор габілітований соціальних наук в галузі педагогіка, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Бричок С. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Skubisz Jolanta (Скубіш Йоланта), кандидат соціальних наук в галузі педагогіки, ад'юнкт відділу педагогіки і психології Академії гуманітарно-економічної в м. Лодзь, член групи соціальної педагогіки в Комітеті педагогічних наук Польської академії наук у Варшаві (Республіка Польща);

Остапчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Rebisz Slawomir, доктор освітнього менеджменту, доцент, доцент кафедри досліджень школи і медіа факультету педагогіки і філософії, Жешувський університет (Польща);

Шліхта Г. О., доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри цифрових технологій та методики навчання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету.

Упорядники: проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Баляр А. А.
Науково-бібліографічне редагування: наукова бібліотека РДГУ.

Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 12 від 30 жовтня 2025 р.).

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2025

ЗМІСТ

Пустовіт Г., Петренко О., Баліка Л. Психолого-педагогічні детермінанти формування особистісних мотивів зростаючої особистості у виховному процесі закладів позашкільної освіти	6
Вознюк О., Шурин О. Використання педагогічних технологій у процесі формування прикладної та технічної творчості майбутніх учителів технологічної освітньої галузі	20
Козак Л., Гурин А. Розвиток пізнавальних інтересів дітей старшого дошкільного віку в проєктній діяльності	30
Коляда Н., Кравченко О., Левченко Н. Підготовка майбутніх соціальних працівників до надання послуги раннього втручання	40
Козак Л., Кравченко О. Формування мовленнєвої компетентності дітей старшого дошкільного віку засобами мнемотехніки	50
Мигович І. Інтернаціоналізація вищої мистецької освіти як чинник формування полікультурної професійної ідентичності майбутніх фахівців мистецького профілю: інституційна модель	59
Rudenko N., Rudenko W. Prokrastynacja i dojrzałość osobowa młodzieży uzyskującej wykształcenie	77
Skubisz J. Dydaktyczne znaczenie regionalnego dziedzictwa wartości narodowo-etnicznych. Zarys problematyki	88
Антонюк М. Освітня діджиталізація: трансформація змісту курсу ІКТ у підготовці педагогів різних спеціальностей	102
Ваколюк А., Поліщук І. Формування позитивного ставлення до праці через практичні завдання у виховній роботі	112
Козир М., Леонтєва І. Інноваційні освітні технології у травма-інформованому підході: потенціал асоціативних карт	124
Левчук В. Сучасні підручники з фізики для закладів загальної середньої освіти України: історичний розвиток, тенденції та напрями оновлення	136
Нестерук С., Синевич Б. Виховний аспект уроку зарубіжної літератури як одна із функцій навчального процесу	148
Ostapchuk M., Moroz L. Pedagogical system of teaching natural disciplines at school	157
Петренко І. Історіографічний аналіз проблеми просторової організації освітнього середовища початкової школи в зарубіжній педагогіці XXI ст.	170
Петренко С. Професійна підготовка ІТ-фахівців в умовах університету: середовищний та аксіологічний контексти	181
Стельмашук Ж. Формування готовності майбутніх учителів початкових класів до виховної роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку	193
Танько А. Формування етичного складника професійної діяльності правоохоронців на гуманістичних засадах	200

Троценко В., Троценко Т., Кривенко Р., Сембрат С. Патріотичне виховання учнів закладів загальної середньої освіти засобами народних рухливих ігор	212
Fedoryshyn O., Stanislavchuk N. The development and present situation of vocational education	223
Ціпан Т. Формування у майбутніх учителів початкової школи готовності до професійної діяльності засобами навчальної дисципліни «Сімейне виховання молодших школярів»	231
Доробки молодих науковців	
Адах В., Білоус В. Цифрове освітнє середовище університету як чинник формування професійної культури і компетентностей майбутніх фахівців	241
Бондарев О., Кузнєцов О. Формування професійних і комунікативних компетентностей майбутніх педагогів у сучасному освітньому середовищі університету	253
Нгуьк Т. Humanization and commodification: philosophical perspectives on microlearning in education	268
Даньшин М., Чепурка О. Розвиток лідерських якостей майбутніх менеджерів соціальної сфери у процесі професійної підготовки	279
Наровлянська М., Лукацький Є. Методика оцінювання рівня готовності педагогів закладів позашкільної освіти до застосування інформаційно-комунікаційних технологій: розроблення, валідація та нормування	290
Пелех В. Ціннісно-сміслова саморегуляція майбутніх менеджерів освіти: теоретико-емпіричне дослідження структурних компонентів	301
Перець В. Електронні ресурси та онлайн-курси як засіб розвитку аналітичної компетентності майбутніх економістів	321
Savushchik A. Cyfrowa transformacja pracy socjalnej: sztuczna inteligencja między perspektywami rozwoju a ryzykiem etycznym	331
Shamsutdynova M.-S. The axio-motivational structure of professional self-development of future foreign language specialists	342
Рецензії	
Wright James M. Axiopedagogy: theoretical and methodological concept and practical perspectives	355

УДК 378.02. (80:41)

DOI: [10.35619/iiu.v1i22.711](https://doi.org/10.35619/iiu.v1i22.711)**Сергій ПЕТРЕНКО**

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання
Рівненського державного гуманітарного університету
ORCID: 0000-0002-5311-0743
e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ІТ-ФАХІВЦІВ В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТУ: СЕРЕДОВИЩНИЙ ТА АКСІОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТИ

Анотація. У статті розглянуто зміст та основні характеристики освітньо-інформаційного середовища сучасного закладу вищої освіти та його вплив на підготовку фахівців для інформаційно-технологічної сфери. Представлено провідні підходи до окреслення поняття освітнього середовища в контексті проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців – еколого-педагогічний, комунікативний, антрополого-психологічний та виховний. Функціонування інформаційно-освітнього середовища університету проаналізовано на глобальному (в контексті загальносвітових та регіональних інформаційних потоків, що відображають освітній простір конкретного напрямку підготовки фахівців), локальному (як інформаційно-технологічний та організаційний ресурс закладу вищої освіти, де відбувається підготовка ІТ-фахівців) та особистісному (у розумінні індивідуального інформаційного ресурсу кожного суб'єкта (стейкхолдера) освітньої програми з підготовки ІТ-фахівців) рівнях.

Аксіологічний підхід до проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців в університеті представлено в кількох дихотомічних площинах: віртуального й реального; особистісного й середовищного; загальнолюдського й професійного. Обґрунтовано думку про необхідність урахування аксіологічного контексту професійного та особистісного характеру в професійній підготовці фахівців (цінності, свободи, рівності, реальності, достовірності, культури). Сформульовано висновок про те, що окремим складником аксіологічного підходу до проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців виступає *ціннісно-смісловий дискурс освітньої сфери*, представлений такими базовими цінностями, як абсолютні (добро, любов, правда, гідність, свобода тощо), громадянські (право, обов'язок, повага), суспільні (суспільство, колектив, особистість). З'ясовано структуру ціннісно-сміслові сфери майбутніх ІТ-фахівців у сукупності цінностей-цілей, цінностей-знань, цінностей-умінь та цінностей-ставлень.

Ключові слова: ІТ-фахівці, професійна підготовка, освітнє інформаційне середовище, аксіологічний підхід.

Постановка проблеми. Методологія педагогічного дослідження передбачає використання сукупності взаємопов'язаних та взаємозумовлених наукових підходів, які окреслюють поле дослідницького пошуку з урахуванням його суб'єктного складу та специфіки застосованих дослідницьких методів. Традиційно у педагогічних дослідженнях логіка наукового пошуку корелює з системним, діяльнісним, гуманістичним та іншими загальнонауковими підходами. Водночас тема і проблема дослідження вимагають побудови оригінальної концепції, що враховує спеціально-наукові підходи, до яких в межах нашого дослідження відносимо середовищний та аксіологічний. З огляду на це професійну підготовку ІТ-фахівців в умовах університету розглядаємо ще таку, що відбувається в спеціально створеному освітньо-інформаційному середовищі, де майбутні фахівці виступають одночасно його користувачами й розробниками, оскільки цього вимагає місія й предметне поле відповідних освітніх програм з їх підготовки. Крім цього, означене освітнє середовище перебуває у просторі атрибутивних та інструментальних цінностей, що розвиваються відповідно до основних положень системного й синергетичного підходів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку освітнього середовища професійної підготовки фахівців належать до кола наукового пошуку філософів, соціологів, психологів, педагогів і відображають різноманітність поглядів на проблему дослідження. Як свідчать наукові розвідки Р. Гуревича, Г. Гордійчук, Л. Коношевського (2011), В. Камишина, О. Стрижак, В. Величко (2015), І. Ревенко, О. Усаченко (2022), О. Ярошинської (2014) та ін., інформаційне середовище є складовою цілісного освітнього середовища, в якому акумулюються усі інформаційно-пізнавальні й інформаційно-комунікаційні потоки, що забезпечують підготовку фахівців. Головним інструментом функціонування інформаційного середовища є сучасні інформаційні технології та їх навчально-методичне й технічне забезпечення, а також суб'єкти освітнього процесу як носії інформації освітнього змісту.

Аксіологія як сфера наукових пошуків представлена численними науковими дослідженнями, серед яких виділяємо роботи Р. Винничук (2018), Н. Мукан та ін. (2023), В. Огнев'юка (2003), О. Сухомлинської (1996), С. Ткачова та ін. (2020) та ін.

З огляду на актуальність та стан дослідженості проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців в освітньо-інформаційному середовищі закладу вищої освіти, **мета статті** полягає у визначенні місця та ролі середовищного й аксіологічного наукових підходів у загальній методології дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний науковий дискурс пропонує кілька основних підходів до окреслення поняття освітнього середовища:

1. *Освітнє середовище як виховний простір.* Згідно з цим підходом науковці виділяють догматичне (за якого суб'єкти освітнього процесу перебувають у стані пригнічення ініціативи й активності), кар'єрне (у межах якого суб'єкти освіти перебувають у постійному суперництві), зовнішньо-

атрибутивне (коли на розвиток суб'єктів освітнього процесу впливають значущі зовнішні чинники, наприклад, необхідність постійно навчатися дистанційно) типи освітньо-виховного середовища. Таку типологію свого часу запропонував Я. Корчак, однак її зміст суттєво змінився з середини XX століття (Корчак, 2016, с. 112; Ковальчук, 2017).

2. Освітнє середовище як *простір екології особистості* (у соціальному, психологічному, педагогічному контекстах). Еколого-особистісний підхід розглядає освітнє середовище у просторово-предметному відношенні як чинник особистісного розвитку та саморозвитку – у взаємодії суб'єктів освітнього процесу. Освітнє середовище визначено як складну динамічну екосистему, складниками якої є фізичне й соціокультурне оточення, соціально-статусні позиції стейкхолдерів, інформаційні та організаційні канали функціонування (Ковальчук, 2017).

3. Освітнє середовище як *комунікативний простір* науковці тлумачать як сукупність пов'язаних між собою комунікативних взаємодій між суб'єктами освітнього процесу, а саме реальних і віртуальних, які відбуваються як у класичних формах, так і за допомогою інноваційних (насамперед, сучасних інформаційних технологій) (Григоренко, 2020).

4. Освітнє середовище як *антрополого-психологічний феномен* розглядають як оточення особистості, що уможливорює успішну соціалізацію й формування квазіпрофесійного суб'єктного досвіду майбутніх фахівців (Шелевер, Фізер, 2019).

Екстраполюючи наведені вище підходи до окреслення поняття освітнього середовища на проблему нашого дослідження, ми виклали ці міркування в таблиці 1.

Таблиця 1.

Підходи до окреслення поняття освітнього середовища в контексті проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців

Підхід до окреслення поняття освітнього середовища	Зміст і сутність цього підходу	Особливості прояву підходу в контексті проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців
Еколого-педагогічний підхід	Тлумачить освітнє середовище як складну динамічну екосистему	За цим підходом система професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців розглядається як сукупність підсистем, які представляють усіх стейкхолдерів, а також ресурси, технології, інфраструктуру та відповідний професійно-педагогічний контент інноваційного характеру
Комунікативний підхід	Окреслює освітнє середовище як особливий комунікативний простір	Представляє сукупність комунікативних процесів та явищ, що забезпечують функціонування освітніх програм з підготовки ІТ-фахівців. Враховуючи сучасні інноваційні тенденції в розвитку

		комунікацій у системі вищої освіти, варто говорити про інформаційно-комунікаційне, а також цифрове комунікаційне середовище процесу підготовки ІТ-фахівців. Фактично йдеться про інформаційно-комунікаційний простір вищої школи, а освітні програми професійної підготовки ІТ-фахівців мають забезпечити усю сукупність сучасних комунікацій у системі освіти.
Антрополого-психологічний підхід	Визначає можливості формування суб'єктного досвіду у процесі професійної соціалізації, а також ресурси психологічної безпеки та резильєнтності здобувачів у процесі реалізації освітніх програм	За цим підходом можна схарактеризувати вплив освітнього середовища на психологічний комфорт та взаємодію суб'єктів освітнього процесу в реалізації освітніх програм з підготовки ІТ-фахівців. Крім того, в межах антрополого-психологічного підходу аналізуються проблеми функціонування психологічно безпечного середовища закладу вищої освіти, можливостей розвитку професійної мотивації майбутніх фахівців ІТ-сфери.
Виховний підхід	Представляє освітнє середовище як виховну систему, що впливає на розвиток особистісних якостей та softskills майбутніх фахівців	У межах виховного підходу розглядаються можливості розвитку ціннісно-сміслової сфери майбутніх ІТ-фахівців з урахуванням специфіки майбутньої професії, їхньої позитивної мотивації та адаптаційних можливостей здобувачів у процесі формування відповідних професійних компетентностей.

[Джерело: розроблено автором]

Аналіз наукової літератури дозволяє дійти висновку: сучасне освітнє середовище за своєю сутністю є **інформаційним** (інформаційно-технологічним, інфокультурним, інформаційно-психологічним). Це актуалізує використання середовищного підходу в нашому дослідженні, особливо в контексті професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців, які забезпечують розвиток інформаційного ресурсу як під час навчання, так і в професійній діяльності.

Отже, у визначенні інформаційного освітнього середовища можна відстежити кілька основних рівнів (рис.1.):

глобальний – як функціонування загальноосвітніх інформаційних потоків, які відображають освітній простір конкретного напрямку підготовки фахівців;

локальний – як сукупність інформаційно-технологічних ресурсів закладу вищої освіти, де відбувається підготовка ІТ-фахівців;

особистісний – як відображення індивідуального інформаційного ресурсу усіх стейкхолдерів освітньої програми з підготовки ІТ-фахівців.

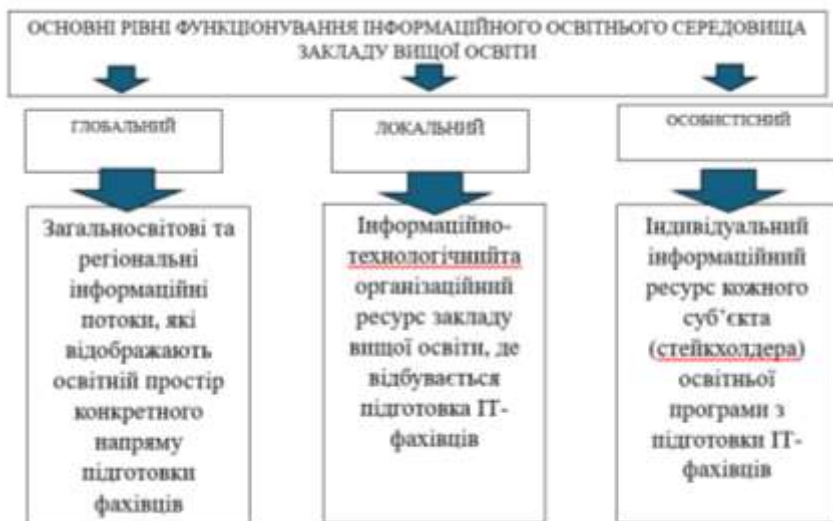

Рис.1. Основні рівні функціонування інформаційного освітнього середовища закладу вищої освіти

В останні десятиліття, з розвитком інформаційного суспільства дедалі частіше постає питання про етичну й ціннісну складову функціонування інформаційних технологій та професійної діяльності у цій сфері.

Аксіологічний підхід до проблеми дослідження, на нашу думку, відображає різноаспектність питань професійної підготовки ІТ-фахівців в умовах університету, зокрема в кількох основних дихотомічних площинах:

у площині співвідношення реального й віртуального як аксіологічних феноменів;

у дихотомії особистісного (як системи особистісних цінностей основних стейкхолдерів включно зі здобувачами) та середовищного (як сукупності чинників зовнішнього аксіологічного впливу на формування професійної компетентності ІТ-фахівців);

у площині аксіологічного змісту професійної діяльності у сфері інформаційних технологій та системи загальнолюдських цінностей, притаманних кожному соціуму.

Викладені вище дихотомії віддзеркалюють цінності діяльності фахівця у галузі інформаційних технологій. Як цілком справедливо зазначає А. Амма (2024), «якщо у минулі століття і тисячоліття людина мала докладати зусиль для адаптації до мінливих умов природного і соціального середовища буттєвості, то в останні десятиліття її буття змістилося у віртуальну реальність, яка в багатьох випадках стала сурогатом соціальної і природної дійсності» (Амма, 2024, с. 90). Як свідчить дослідження Ш. Такл (1994), віртуальна реальність є реальністю «між і між», тобто діє як ігровий простір для віртуального відображення реального світу. У цьому сенсі майбутні ІТ-фахівці повинні набувати не лише знань про майбутню професію у сфері інформаційних технологій, але й умінь зберігати й оцінювати значущість реального дискурсу у віртуальному просторі (Turkle Sh., 1994, p.165).

Важливою вважаємо дослідницьку позицію Г. Сашук (2019), згідно з якою світ інформаційних технологій визначено як «новий організований соціальний простір, який на противагу відображенню реальної дійсності є джерелом відмінності, заміщення, маніпуляцій, симулякрів – як особливих об'єктів «відчужених знаків» (Сашук, 2019, с. 22).

Отже, в сукупності цінностей професійного та особистісного змісту у контексті проблеми нашого дослідження доцільно виокремити головні, а саме:

цінність *реальності* – як реального світу функціонування людського суспільства, реальної професії, реальних комунікацій тощо;

цінність *свободи й рівності* як домінуючого чинника розвитку інформаційних технологій та віртуального простору, де вони значною мірою й функціонують;

цінність *достовірності*, яка певним чином нівелюється в результаті застосування сучасних інформаційних технологій (і загалом процесів цифровізації щоденного буття). Здатність фахівців ІТ-галузі утримувати належний рівень достовірності у віртуальному інформаційному середовищі є, на нашу думку, аксіологічним показником ефективності сучасних інформаційних технологій;

цінність *культури* (за Ж. Бодріаром, 1981 (Бодріяр, 2004, с. 68-69)), що відображає необхідність збереження відповідного рівня реальності в епоху культурних трансформацій та наростання ірреальності.

З погляду інформології, *аксіологія інформаційно-технологічного простору* може розглядатися як сукупність атрибутивних \ інструментальних цінностей, як-от: цінність власне інформації, інформаційного суспільства, інформаційного забезпечення комплексу освітніх процесів та ін. Крім того, окремим складником аксіологічного підходу до проблеми нашого дослідження виступає *ціннісно-смысловий дискурс освітньої сфери*, представлений такими базовими цінностями, як абсолютні (добро, любов, правда, гідність, свобода тощо), громадянські (право, обов'язок, повага), суспільні (суспільство, колектив, особистість) та ін.

Ціннісна складова, як відомо, входить до моделі професійної компетентності фахівця поряд з професійними знаннями, вміннями й навичками, адже відображає його softskills. Професійні цінності фахівця ІТ-сфери дають можливість співвідносити сформовану вже ціннісно-смыслову сферу особистості з цінностями професії. Як зазначає Ю. Потуй (2013), «під професійними цінностями розуміють предмети, явища та їх властивості, необхідні суспільству й особистості як засоби задоволення особистих і соціальних потреб» (Потуй, 2013. с.332). Компетентнісний характер цінностей фахівця ІТ-сфери виражено наявністю цінностей-цілей визначають зміст цінностей-знань і цінностей-умінь, а також цінностей-ставлень (що відображають особистісні якості й характеристики випускника ЗВО) (Молодиченко, 2009).

Модель ціннісно-смыслові сфери майбутніх ІТ-фахівців представлена нами на рис.2.

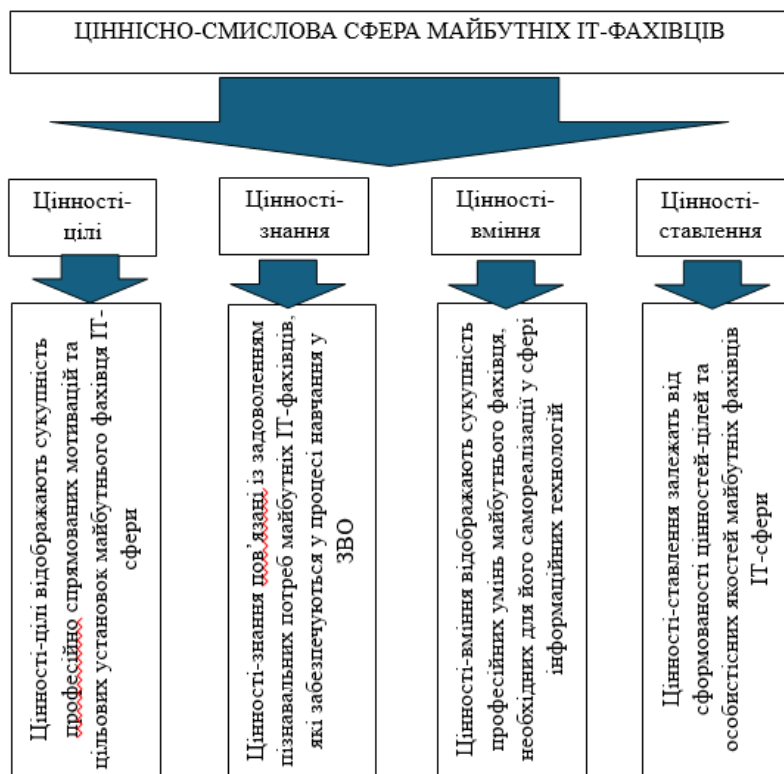

Рис.2. Модель професійних цінностей майбутніх фахівців ІТ-сфери
Висновки і перспективи подальших розвідок.

Отже, нами розглянуто зміст та особливості використання середовищного та аксіологічного наукових підходів до проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців в умовах університету. Представлено провідні підходи до окреслення поняття освітнього середовища в контексті проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців – еколого-педагогічний, комунікативний, антрополого-психологічний та виховний. Функціонування інформаційно-освітнього середовища університету проаналізовано на глобальному, локальному та особистісному рівнях.

Аксіологічний підхід до проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців в університеті представлено в кількох дихотомічних площинах: віртуального й реального; особистісного й середовищного; загальнолюдського й професійного. Обґрунтовано думку про необхідність урахування аксіологічного контексту професійного та особистісного характеру в професійній підготовці фахівців (цінності, свободи, рівності, реальності, достовірності, культури). Сформульовано висновок про те, що окремим складником аксіологічного підходу до проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців виступає *ціннісно-смысловий дискурс освітньої сфери*, представлений такими базовими цінностями, як абсолютні (добро, любов, правда, гідність, свобода тощо), громадянські (право, обов'язок, повага), суспільні (суспільство, колектив, особистість). З'ясовано структуру ціннісно-смыслові сфери майбутніх ІТ-фахівців у сукупності цінностей-цілей, цінностей-знань, цінностей-умінь та цінностей-ставлень.

Перспективу подальших досліджень вбачаємов обґрунтуванні концептуальних засад проблеми професійної підготовки ІТ-фахівців в освітньо-інформаційному середовищі закладу вищої освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Гуревич, Р., Гордійчук, Г., Коношевський, Л., Коношевський, О., Шестопалюк, О. (2011). *Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ*. Вінниця : ФОП Рогальська І. О. 348 с.

Камишин, В., Стрижак, О., Величко, В. (2015). Інформаційні технології формування сучасних систем знань як основа інноваційного розвитку освіти. *Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи*. № 2. С. 22–28.

Ревенко, І., Усиченко, О. (2022). Інформаційно-комунікаційне середовище як фактор підготовки здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*. Харків: ХДПУ, С. 425-432.

Ярошинська, О. (2014). Створення інформаційно-комунікаційного середовища в контексті професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Людинознавчі студії. Педагогіка*. Вип. 29 (3). С. 248–261.

Винничук, Р. (2018). Аксіологічний та культурологічний підходи як аспекти методології сучасної підготовки фахівців у вищій школі. *Молодий вчений*. № 2.2 (54.2). С. 93-96.

Мукан, Н., Чубінська, Н., Наконечна, С. (2023). Застосування аксіологічного підходу у професійній підготовці сучасного фахівця.

Академічні візії. Вип. 20. URL: <https://academy-vision> (дата звернення: 11 вересня 2025)

Огнев'юк, В. О. (2003). *Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку*. Київ. : Знання України. 450 с.

Сухомлинська, О. (1996). Сучасні цінності у вихованні: проблеми, перспективи. *Шлях освіти*. № 1. С. 24-27.

Ткачов, С. І., Ткачова, Н. О., Ткачов, А. С. (2020). Академічні цінності сучасної університетської освіти: суть, склад та значення. *Polish science journal*. № 8 (29). Р. 48-53.

Корчак, Я. (2016). *Як любити дитину*. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 206 с.

Ковальчук, В. А. (2017). Творче освітньо-виховне середовище навчального закладу – важлива умова розвитку та самовдосконалення особистості. *Креативна педагогіка*. Вип.12. С.57-62.

Григоренко, Т. (2020). Роль освітньо-комунікативного середовища ВНЗ у підготовці майбутніх вчителів-філологів. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/4792/1/rol_komunikativu_sered.pdf (дата звернення: 11 вересня 2025).

Шелевер, О. В., Фізер, В. С. (2019). Психологічна безпека освітнього середовища: психолого-педагогічний аспект. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. №67. Т.1. С. 87-92.

Амма, А. (2024). Сутнісні характеристики віртуальної реальності як простору відчуження людини. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Вип. 2 (96). С. 89-98.

Turkle, Sh. (1994). Constructions and reconstructions reality of self in virtual reality: Playing in the MUDs. *Mind, Culture, and Activity*. Vol. 1. No. 3. Р. 158–168.

Сашук, Г. (2019). Віртуалізація реальності як феномен культури сучасного інформаційного суспільства. *S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe: електронний науково-практичний журнал*. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/3a2043b6-289c-47da-a12c-8757c5df7062>. С. 22–29. (дата звернення: 11 вересня 2025).

Бодріяр, Ж. (2004). *Симулякри і симуляція*. Пер. з франц. В.Ховхун. Київ: Основи. 230 с.

Потуй, Ю. П. (2013). Професійні цінності: сутність і роль у формуванні особистості сучасного фахівця. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Вип. 33 (86). С. 331-338.

Молодиченко, В. (2009). Глобалізація цінностей у контексті освітніх практик. *Вища освіта України*. №3. С.78-82.

REFERENCES

Hurevych, R., Hordiichuk, H., Konoshevskiy, L., Konoshevskiy, O., Shestopaliuk, O. (2011). *Osvitnie seredovyshche dlia pidhotovky maibutnikh pedahohiv zasobamy IKT [Educational Environment for Training Future Teachers Using ICT]*. Vinnytsia : FOP Rohalska I. O. 348 s.

Kamyshyn, V., Stryzhak, O., Velychko, V. (2015). Informatsiini tekhnologii formuvannia suchasnykh system znan yak osnova innovatsiinoho rozvytku osvity [Information Technologies for the Formation of Modern Knowledge Systems as the Basis for Innovative Development of Education]. *Pedahohichni innovatsii: idei, realii, perspektyvy*. No. 2. S. 22–28.

Revenko, I., Usychenko, O. (2022). Informatsiino-komunikatsiine seredovyshe yak faktor pidhotovky здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти [Information and Communication Environment as a Factor in the Preparation of Applicants for Vocational (Vocational and Technical) Education]. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика*. Kharkiv: KhDPU, S. 425–432.

Yaroshynska, O. (2014). Stvorennia informatsiino-komunikatsiinoho seredovyscha v konteksti професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи [Creating an Information and Communication Environment in the Context of Professional Training of Future Primary School Teachers]. *Людознавчі студії. Педагогіка*. Vyp. 29 (3). S. 248–261.

Vynnychuk, R. V. (2018). Aksiologichnyi ta kulturolozhichnyi pidkhody yak aspekty metodolohii suchasnoi pidhotovky fakhivtsiv u vyshchii shkoli [Axiological and Cultural Approaches as Aspects of the Methodology of Modern Training of Specialists in Higher Education]. *Molody vchenyi*. No. 2.2 (54.2). S. 93–96.

Mukan, N., Chubinska, N., Nakonechna, S. (2023). Zastosuvannia aksiologichnogo pidkhodu u profesiinii pidhotovtsi suchasnoho fakhivtsia [Using of the Axiological Approach in the Professional Training of a Modern Specialist]. *Akademichni vizii*. Vyp. 20. URL: <https://academy-vision> (data zvernennia: 11 veresnia 2025).

Ohneviuk, V. O. (2003). Osvita v systemi tsinnosti staloho liudskoho rozvytku [Education in the System of Values of Sustainable Human Development]. Kyiv. : Znannia Ukrainy, 450 s.

Sukhomlynska, O. (1996). Suchasni tsinnosti u vykhovanni: problemy, perspektyvy [Modern Values in Education: Problems, Prospects]. *Shliakh osvity*. No.1. S. 24-27.

Tkachov, S., Tkachova, N., Tkachov, A. (2020). Akademichni tsinnosti suchasnoi universytetskoï osvity: sut, sklad ta znachennia [Academic Values of Modern University Education: Essence, Composition and Significance]. *Polish science journal*. No. 8 (29). R. 48-53.

Korchak, Ya. (2016). Yak liubyty dytynu [How to Love a Child]. Kharkiv : Klub simeinoho dozvillia, 206 s.

Kovalchuk, V. (2017). Tvorchestvo osvityno-vykhovne seredovyshe navchalnogo zakladu – vazhlyva umova rozvytku ta samovdoskonalennia osobystosti [The Creative Educational Environment of an Educational Institution As an Important Condition for the Development and Self-improvement of a Person]. *Kreatyвна pedahohika*. Vyp.12. S.57–62.

Hryhorenko, T. (2020). Rol osvityno-komunikativnogo seredovyscha VNZ u pidhotovtsi maibutnikh vychyteliv-filolohiv [The Role of the Educational and Communicative Environment of Universities in the Training of Future Philology

Teachers].

URL:

https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/4792/1/rol_komunikativ_sered.pdf (data zvernennia: 11 veresnia 2025).

Shelever, O., Fizer, V. (2019). Psykholohichna bezpeka osvitnoho seredovyscha: psykholoho-pedahohichniy aspekt [Psychological Safety of the Educational Environment: Psychological and Pedagogical Aspect]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchiii zahalnoosvitnii shkolakh*. No 67. T.1. S. 87–92.

Amma, A. (2024). Sutnisni kharakterystyky virtualnoi realnosti yak prostoru vidchuzhennia liudyny [Essential Characteristics of Virtual Reality as a Space of Human Alienation]. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. Vyp. 2 (96). S. 89–98.

Turkle, Sh. (1994). Constructions and reconstructions reality of self in virtualreality: Playing in the MUDs. *Mind. Culture, andActivity*. Vol. 1. No. 3. P. 158–168.

Sashchuk, H. M. (2019). Virtualizatsiia realnosti yak fenomen kultury suchasnoho informatsiinoho suspilstva [Virtualization of Reality as a Cultural Phenomenon of the Modern Information Society]. S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe: elektronnyi naukovo-praktychnyi zhurnal. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/3a2043b6-289c-47da-a12c-8757c5df7062>. S. 22–29. (data zvernennia: 11 veresnia 2025)

Bodriiar, Zh. (2004). Symuliakry i symuliatsiia [Simulacra and Simulation]. Per. z frants. V.Khovkhun. Kyiv: Osnovy. 230 s.

Potui, Yu. P. (2013). Profesiini tsinnosti: sutnist i rol u formuvanni osobystosti suchasnoho fakhivtsia [Professional Values: Essence and Role in the Formation of the Personality of a Modern Specialist]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*. Vyp. 33 (86). S. 331–338.

Molodychenko, V. (2009). Hlobalizatsiia tsinnosti u konteksti osvitnikh praktyk [Globalization of Values in the Context of Educational Practices]. *Vyshcha osvita Ukrainy*. No.3. S.78–82.

PROFESSIONAL TRAINING OF IT SPECIALISTS IN A UNIVERSITY SETTING: ENVIRONMENTAL AND AXIOLOGICAL CONTEXTS

Serhii PETRENKO

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Information Technology and Modeling Department, Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-5311-0743

e-mail: serhii.petrenko@rshu.edu.ua

Abstract. The article examines the content and main characteristics of the educational-information environment of a modern higher education institution and its impact on the training of specialists for the information-technology sphere. The leading approaches to defining the concept of the educational environment in the context of the professional training of IT specialists are presented: ecological-pedagogical, communicative, anthropological-psychological, and upbringing-oriented. The functioning of the university's information-educational environment is analysed at three levels: global (in the context of worldwide and regional information flows that reflect the educational space of a specific field of specialist training), local (as an information-technological and organisational resource of the higher education institution where IT specialists are trained), and personal (in terms of the individual information resource of each subject (stakeholder) of the educational program for training IT specialists).

The axiological approach to the problem of professional training of IT specialists at the university is presented in several dichotomous planes: virtual and real; personal and environmental; universal and professional. The necessity of taking into account the axiological context of professional and personal nature in the training of specialists (values, freedom, equality, reality, authenticity, culture) is substantiated. It is concluded that a separate component of the axiological approach to the problem of professional training of IT specialists is the value-meaning discourse of the educational sphere, represented by such basic values as absolute (goodness, love, truth, dignity, freedom, etc.), civic (law, duty, respect), and social (society, collective, individual). The structure of the value-meaning sphere of future IT specialists is clarified in the totality of values-goals, values-knowledge, values-skills, and values-attitudes.

Keywords: IT specialists, professional training, educational information environment, axiological approach.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2025 р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 15.10.2025 р.

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 22

Упорядники:
проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.,
доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.

Підписано до друку 30.10.2025 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 23,9. Замовлення №426/2. Наклад 300

I – 66 **Інноватика у вихованні:** зб. наук. пр. Вип. 22. / М-во освіти
і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.:
О. Б. Петренко, К. М. Павелків, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2025. 364 с.

УДК 37: 005.591.6

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2025

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
№183 від 25.01.2024 року
Ідентифікатор медіа: R30-02515

Суб'єкти у сфері друкованих медіа:
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Степана Бандери, 12, м. Рівне, 33014, Україна;
тел.: (0362) 62-03-56
email: rectorat@rshu.edu.ua

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
ВРМ-ПОЛІГРАФ
вул. Фабрична, 8 (р-н Льонокомбінату), м. Рівне, 33017, Україна;
тел.: 0800 - 33 - 51 - 57
email: 642134@ukr.net